

Heinrich), Conrad Bain (Professor Heinrich), Mildred Clinton (Mrs. Heinrich), Graham Jarvis (Bo, plantageejer og ven af Henry). Længde: 102 min., 2800 m. Censur: Rød. Udl: C.I.C. Prem: Camera 29.5.72.

* »A New Leaf« blev den sidste film Fred Stewart medvirkede i; han døde i New York den 5. december 1970.

»A New Leaf« er indspillet i New York City samt på Long Island. Indspilningen startede 2. juni 1969 og optagelserne sluttede ca. 15. september 1969, men filmen fik først verdenspremiere den 11. marts 1971 efter at være blevet omredigeret af Paramount. Ultimo januar 1971 anlagde Elaine May sag mod Paramount. Elaine Mays klage lød dels på, at hun under selve optagelserne ustandselig var blevet generet; dels på at filmen inden premieren var blevet »drastically changed« og at »there has been a distortion and truncation of plaintiff's work«. Videre hævdes det i Elaine Mays klage, at »The film has been changed from a comedy suspense story to a cliché-ridden, banal story. Totally new scenes have been constructed, large parts of the story have been omitted. Nearly every line of dialogue is out of context with the result that the film being released is in no way plaintiff's«. For Elaine May, der krævede sit navn fjernet fra filmens fortæktelser, faldt retsafgørelsen negativt ud, idet domstolen i New York ikke fandt anledning til utilfredshed berettiget fra Elaine Mays side.

Blandt de scener, der er forsvundet fra filmen, er: 1) en drømmeskvens, hvori Elaine Mays Henrietta Lowell forestiller sig selv i rollen som en blond Jean Harlow-lignende vamp sammen med Henry Graham, 2) en scene, hvori en lille snusket pengeafpresser (spillet af William »Bill« Hickey) ankommer til Henrietta Lowells villa, hvor han modtages af Henry Graham og myrdes med forgiftet whisky, 3) en scene med Henriettas sagfører McPherson, der ligeledes myrdes af Henry Graham – fordi sagføreren har overværet det første mord, og 4) en scene hvori politiet forhører Henrietta Lowell angående McPhersons død, som formodes at være selvmord.

THE BOY FRIEND

Når Ken Russell er alvorlig, kan det være svært at tage ham alvorligt. De litterære film »Når kvinder elsker« (efter D. H. Lawrence) og »Djævlene« (efter Huxley) kan let bagatelliseres som prætentiose virtuosnumre, hvis pralende ydre dækker over et temmelig hult indre. Hans film er billeder uden noget egentlig budskab. Men alligevel kan man føle trang til at forsvare ham over for angribere (omend man altså også kunne ønske at kolne tilhængernes begejstring), for selv om Russell ikke er en af filmkunstens store eller blot middelmådige moralister og menneskekendere, er hans film visuelt tænkt og set, de er så oprindeligt – næsten primitivt – »filmiske«, at det næsten undskylder mangelen på nogen videre erkendbar kunstnerisk holdning. Hans styrke er den visuelle fantasi, den umådeholdne og effektdyrkende billedstil, og det er nok derfor, at film som den tidlige agentfilm »Milliard Dollar Hjernen« og »The Boy Friend«, begge i faste genrer og begge uden de store intellektuelle præntioner, er hans mest tilfredsstillende, men ikke nødvendigvis mest interessante.

»The Boy Friend« er noget så sjældent som en europæisk musical (ligesom Demys »Pigerne fra Rochefort« og Attenboroughs »Åh, sikken herlig krig«), og det indebærer i sig selv en distance: den europæiske musical hviler ikke i sig selv, den *forholder sig* – ironisk/indforstået – til den amerikanske genre. Filmen er baseret på englænderen Sandy Wilsons musical, der blev en uventet dundersucces i 1953 og også blev modtaget med stormende begejstring i genrens hjemland, hvor Julie Andrews spillede hovedrollen. Wilsons stykke er lavet som en tro kopi af 1920'ernes tyndbenede komedier, men ifølge uropførelsens instruktør Vida Hope (i Penguin-udgaven af teksten) søgte man bevidst at undgå det parodiske og udleverende. Ken Russell har derimod svøbt den oprindelige navt-enkle pige-moder-dreng-histo-

rie ind i flere distanceskabende lag; han har sat en ramme uden om Wilsons musical og samtidig gjort den til ramme omkring en fantasi. Russells film (hvis spilletid helt dækker fortællingens tid) er nemlig historien om en opførelse (i 1930'erne) af musical'en (der øjensynligt foregår i 1920'erne), til dels som den opleves i en mondæn Hollywood-instruktørs bevidsthed.

Russells bearbejdelse har givet historien mere stof og flere perspektiver: der anspilles ligesom i en række andre film – f.eks. Clairs »Millionen«, Siodmarks »Krisen er endt« og Cayattes »Een sommers lykke« – på paralleliteter imellem personernes roller bag kulisserne og i spillet i spillet; og tilstedeværelsen af den fantasierende Hollywood-instruktør de Thrill giver anledning til at løfte historien ud over teateropførelsens tekniske og økonomiske rammer. Russell har i De Thrill en repræsentant blandt de fiktive personer, der kan formidle hans visioner om »The Boy Friend«, sat op som overdådigt Broadway-Hollywood-show med en blanding af Busby Berkeleys og Fred Astaires mest outrerede påfund; og med dennes øjne ser vi så en række glitrende, raffinerede, imponerende imitationer af 1930'ernes og 1940'ernes (Minnellis »Ziegfeld Follies« er også en forudsætning) overlæssede musical-stil, bedst i »I could be happy with you«, hvor teaterforestillingens yndefuldt ubehjælpsomme duet mellem det unge par, Polly og Tony, med gramfonpladeakkompagnement gradvist forvandles til et forrygende ensemble-nummer på en gigantisk gramfonplade, kulminerende med en kamerakørsel gennem en tunnel af skrævende korpigeben. Der bruges også, ligesom i Berkeleys og Astaires film, fugleperspektivet til at give overblik over koreografiens udnyttelse af ornamentale og kalejdoskopagtige opstillinger af danserne.

Russells film handler om uskyld midt i et depraveret miljø, og filmen kan i sig selv

ses som en bevidstliggørelse af den »uskyldige« musical: Wilsons pæne, sødladde forlæg kommer til at fremstå som en hæslblæsende og frenetisk historie om karrierestræb, således at teaterverdenen med den alle-moral-moral fungerer som konkurrencesamfundets mikrokosmos. Kun det unge uskyldige par står i modsætning til de larmende omgivelser forsøg på at tække Hollywood-guddommen De Thrill, som har Mefistotelesagtige træk i Vladek Sheybals skikkelse.

Også musikken har fået en drejning i retning af det tænderskærende; den er instrumenteret næsten uden sødmefulde strygere og med karrikerende blæsere og forstemt klaver som gennemgående instrumenter. Det er i overensstemmelse med filmens tematik, når Twiggy med sin ukrukkede og søde stemme også musikalsk står i kontrast til resten af ensemblet, der skriger sig hæst, skiftevis hviner og brøler; særlig grotesk er Barbara Windsor som den franske stuepige Hortense, der (især i »It's nicer in Nice«) synger meget lignende Anders And; man har vel aldrig hørt en musical der var mindre præget af velklang!

»The Boy Friend« hævder sig i kraft af sin enorme visuelle energi, og ved den originale måde hvorpå den ser tilbage på hele den amerikanske musical-tradition som i en vanvittig, frenetisk drøm. Men også på et intellektuelt plan er filmen tilfredsstillende: Russell fremstiller selvironisk det store extravagante show, over er hans specialitet, på én gang som overvældende og som ørkestøst tomt. I filmens slutning forlader det unge par teatret og går bort sammen. De forlader ikke bare teatrets hektiske skin-syge-atmosfære med al dens kunstnerdyrkelse, men træder også ud af Ken Russells prangende og pralende fantasi-verden og ud i virkeligheden: det er som om Russell tve-tydigt sætter spørgsmålstegn ved sin egen kunst.

Peter Schepelern

Et af de imponerende ensemble-numre i »The Boy Friend«.

BOY FRIEND

The Boy Friend. England 1971. Dist: MGM. P-selskab: Russflix Ltd. for EMI-MGM Film Productions Ltd. As-P: Harry Benn. P-leder: Neville C. Thompson. Associeret produktionen: Justin de Villeneuve. P/Instr/Manus: Ken Russell. Efter: Sandy Wilsons teatermusical. Foto: David Watkin. Kamera: Alan McCabe/Ass: Peter Ewens. Farve: Metrocolor. Format: Panavision. Klip: Michael Bradsell. P-tegn: Tony Walton. Ark: Simon Holland. Konstruktion: Charles Hammelton. Dekor: Ian Whittaker. Rekviz: George Ball. Kost: Shirley Russell (design), John Brady (garderobe). Instr-ass: Graham Ford. Koreo: Terry Gilbert, Gillian Gregory, Christopher Gable. Danse-chef: Petra Siniawski. Musik/Sange: Sandy Wilson - »I Could Be Happy With You«, synges af Twiggy, Christopher Gable; »Perfect Young Ladies«, synges af Barbara Windsor, Antonia Ellis, Sally Bryant, Caryl Little; »The Boy Friend«, synges af Barbara Windsor samt kor; »Won't You Charleston With Me«, synges af Tommy Tune, Antonia Ellis samt kor; »Fancy Forgetting«, synges af Bryan Pringle, Moyra Fraser; »Sur la Plage«, synges af Barbara Windsor samt kor; »A Room in Bloomsbury«, synges af Twiggy og Christopher Gable; »Safety in Numbers«, synges af Antonia Ellis, Tommy Tune, Brian Murphy, Graham Armitage, Murray Melvin; »It's Never Too Late To Fall in Love«, synges af Max Adrian, Georgina Hale; »Poor Little Pierrette«, synges af Twiggy, Moyra Fraser; »Riviera« synges af ensemble; »You Don't Want to Play With Me«, synges af Moyra Fraser, Bryan Pringle samt kor; Supplerende sange: Nacio Herb Brown, Arthur Freed - »All I Do is Dream of You«, »You Are My Lucky Star«, synges af Twiggy; Charles Collins, E. A. Sheppard, Fred Terry - »Any Old Iron«, synges af Twiggy, Bryan Pringle. Arr/Dir: Peter Maxwell-Davies, Peter Greenwel. Musikbånd: Michael Bradsell. Musikindspilning: John Richards. Tone: Brian Simmons, Maurice Askew, Don Challis. Makeup: Freddie Williamson. Frisurer: Barbara Ritchie. Medv: Twiggy [r. n. = Lesley Hornby] (Polly Browne), Christopher Gable (Tony Brockhurst), Max Adrian (Lord Brockhurst) »Max« (Maxamillian), Bryan Pringle (Percival Browne/Percy Parkhill), Murray Melvin (Alphonse), Moyra Fraser (Mrs. Parkhill/Mme. Dubonnet), Georgina Hale (Fay), Vladek Sheybal (De Thrill), Tommy Tune (Tommy), Graham Armitage (Michael), Brian Murphy (Peter), Antonia Ellis (Maisie), Sally Bryant (Nancy), Caryl Little (Dulcie), Catherine Willmer (Lady Brockhurst/Catherine), Barbara Windsor (Hortense), Glenda Jackson (Rita), Anne Jameson (»Mrs. Peters«), Peter Greenwell (Pianist), Robert La Bassière (Chauffør). Org. længde: 125 min. Længde: 109 min., 2990 m. Censur: Rød. Udl: MGM. Prem: Metropol 17.4.72.

Indspilningen startet 26. april 1971 med optagelser i Theatre Royal i Portsmouth og i Elstree Studios.

* Fraklippet er sangene »The You-Don't-Want-to-Play-With-Me Blues« synges af Moyra Fraser, Bryan Pringle, Antonia Ellis, Sally Bryant, Caryl Little, Barbara Windsor og Georgina Hale og »It's Nicer in Nice« (synges af Barbara Windsor samt kor). Videre er der - at dømme efter stills fra filmen - klippet i »It's Never Too Late to Fall in Love«-nummeret, vist nok De Thrills fantasiversion af nummeret, og danse-nummeret »Creek Fantasy« er mærkværdigvis ikke med i filmens lange originalversion.

MACBETH

»Life's but a walking shadow, a poor player that struts and frets his hour upon the stage, and then is heard no more; it is a tale told by an idiot, full of sound and fury, signifying nothing.«

(Macbeth V, 5)

I »Macbeth« har Polanski fundet en historie og et manuskript, hvor hans ideer om mennesket og tilværelsen kommer til udtryk i en original og poetisk moralitet. Siden sine tidligere kortfilm fra slutningen af 50'erne har Polanski været inspireret af absurdismen og denne kunstretnings syn på livet som principielt formålsløst, og måske er det ansporet af landsmanden Jan Kotts udfordrende sammenstillinger af Shakespeare og Beckett, at Polanski i »Macbeth« genfinder en række af de temaer, han tidligere har behandlet, men inden for en helt ny genre.

Manuskriptet, der er udarbejdet af Polanski og den fremtrædende engelske kritiker, dramaturg og teatermand Kenneth Tynan, holder sig temmelig trofast til forlægget. Naturligvis er der både forkortelser og udeladelser (den mest iøjnefaldende er det

Jon Finch som Macbeth i Roman Polanskis film.

berømte optrin, hvor tronprætendenten Malcolm sætter adelsmanden Macduff på prøve, IV, 3), men det går mest ud over bi-figurene, og alle de kendteste scener og replikker er med. Enkelte ordløse begivenheder er tidligtede, som henrettelsen af de to mænd, der på Macbeths ordre myrdede Banquo, et mareridt, hvori Macbeth ser sig besejret af Banquos søn, og, af afgørende betydning, en epilog, efter at Macbeth er blevet dræbt og Malcolm hyldet som konge. Mere om epilogen senere. Dertil kommer, at man i filmen ser optrin, der kun omtales i skuespillet, som henrettelsen af den oprørske than af Cawdor, mordet på kong Duncan, Macbeths kroning. Især er det vigtigt, at man får Duncans mord med, fordi dette blodige drab jo er indledningen til tragedien om Macbeths forfald og fald, og Kenneth Tynan argumenterer da også i en artikel om Polanski og filmen (Chaplin, nummer 110), for, at det var tilfældige og uvendige omstændigheder, som afholdt Shakespeare fra at lade drabet ske på åben scene.

Polanski har valgt at lave »Macbeth« realistisk. Monologerne er tanker, affødte af konkrete situationer, og de siges off screen til et nærbillede af den tænkende. Kun i ganske få tilfælde, når følelsen bliver for

intens, siges en enkelt eller to linjer i billedet, som da Macbeth får anfægtelser, inden han myrder Duncan, eller da han pines ved tanken om, at hans blodige gerninger kun vil gavne Banquos efterkommere og ikke ham selv. Blankverset tales naturalistisk, versfodderne høres næppe i skuespillernes psykologisk motiverede replikføring. Og dialogerne placeres med aldrig svigtende opfindsomhed som akkompagnement til naturlige små forløb; der gås, rides, spises og slås samtidig med at der tales, og det forlener teksten med en selvfølgelighed og en ubesværet, der ikke altid har været det mest karakteristiske ved skuespil-filmatiseringer. Realismen arbejder naturligvis også på andre planer end det tekstlige; Macbeths slot, som på afstand ligner en Bosch'sk surrealistisk konstruktion, højt beliggende på en utilgængelig bjergtop, er, når man først er kommet ind bag porten, en yderst prosaisk fæstning, hvor gæs og grise løber omkring i den mudrede borggård. Heksene er regulære hekse, hverken abstrakte drømmesyner eller materialiserede forhåbninger, men tre kvinder, som driver deres skæbnesvangre trolddomskunster på den menneskeforladte hede.

Men i denne realistiske helhed er der et par detaljer, der skiller sig ud. Det er de